

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ

Пилипенко Анна Валентинівна,

Сумський державний університет

У сучасних умовах господарювання ефективне управління витратами є одним із ключових чинників забезпечення конкурентоспроможності та фінансової стійкості підприємства. Посилення конкуренції, нестабільність економічного середовища, зростання вартості ресурсів та необхідність підвищення результативності діяльності обумовлюють потребу у впровадженні дієвих систем управління витратами. Саме тому особливої актуальності набуває питання оцінки ефективності системи управління витратами, яка дозволяє визначити рівень досягнення поставлених цілей, виявити резерви економії ресурсів та забезпечити підвищення ефективності діяльності підприємства.

Актуальність проблематики оцінки ефективності системи управління витратами зумовлена сучасними умовами функціонування підприємств, які характеризуються високим рівнем конкуренції, нестабільністю економічного середовища та постійним зростанням вартості ресурсів. У таких умовах саме ефективне управління витратами стає важливим інструментом забезпечення фінансової стійкості, підвищення прибутковості та зміцнення конкурентних позицій підприємства на ринку. Водночас недостатньо лише скорочувати витрати - важливо забезпечити оптимальне співвідношення між витратами, якістю продукції та результативністю діяльності підприємства, що потребує впровадження сучасних підходів до оцінювання ефективності системи управління витратами. Особливого значення ця проблема набуває в умовах цифровізації економіки, автоматизації бізнес-процесів та інтеграції інформаційних технологій у систему управління підприємством. Крім того, орієнтація підприємств на принципи сталого розвитку, енергоефективності та соціальної відповідальності вимагає формування нових підходів до оцінки ефективності витрат, які враховують не лише економічні, а й соціальні та екологічні результати діяльності.

Система управління витратами являє собою комплекс взаємопов'язаних елементів, методів і управлінських рішень, спрямованих на планування, облік, аналіз, контроль та оптимізацію витрат підприємства. Її ефективність визначається здатністю забезпечувати раціональне використання ресурсів, мінімізацію непродуктивних витрат та досягнення запланованих фінансово-економічних результатів. Водночас оцінка ефективності системи управління витратами є складним процесом, оскільки потребує врахування великої кількості факторів внутрішнього та зовнішнього середовища.

Однією з основних особливостей оцінки ефективності системи управління витратами є комплексний характер такого оцінювання. Для визначення результативності системи необхідно враховувати не лише абсолютне скорочення витрат, а й вплив управлінських рішень на якість продукції, рівень обслуговування споживачів, продуктивність праці та фінансові результати підприємства [1]. Надмірне скорочення витрат може негативно впливати на якість продукції або послуг, що у перспективі призведе до втрати конкурентних переваг. Саме тому оцінка ефективності повинна здійснюватися з позиції забезпечення оптимального співвідношення між витратами та результатами діяльності.

Важливе значення у процесі оцінки ефективності системи управління витратами має використання системи показників. До основних показників належать рівень витрат на одиницю продукції, рентабельність діяльності, коефіцієнт витратомісткості, рівень адміністративних і операційних витрат, показники економії ресурсів та ефективності використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. Комплексне

застосування кількісних та якісних показників дозволяє отримати об'єктивну оцінку функціонування системи управління витратами та визначити напрями її вдосконалення.

Особливістю сучасного підходу до оцінки ефективності системи управління витратами є орієнтація на стратегічні цілі підприємства. У сучасних умовах система управління витратами повинна бути інтегрованою складовою загальної системи стратегічного управління підприємством [2, 3]. Це передбачає не лише контроль поточних витрат, а й формування довгострокових конкурентних переваг шляхом впровадження інноваційних технологій, автоматизації бізнес-процесів та оптимізації ресурсного забезпечення.

Значний вплив на ефективність системи управління витратами має рівень цифровізації підприємства. Використання сучасних інформаційних систем, ERP-технологій, автоматизованих систем обліку та аналітичних платформ забезпечує оперативність отримання інформації про витрати, підвищує точність управлінських рішень та сприяє своєчасному виявленню відхилень від планових показників. Автоматизація процесів обліку та аналізу витрат дозволяє підвищити прозорість діяльності підприємства та зменшити ризики неефективного використання ресурсів.

Окрему увагу слід приділити контролю витрат у процесі оцінки ефективності системи управління. Контроль забезпечує своєчасне виявлення відхилень фактичних витрат від запланованих показників та створює можливість оперативного реагування на негативні тенденції. Ефективний контроль витрат сприяє підвищенню фінансової дисципліни, оптимізації виробничих процесів та покращенню загальних результатів діяльності підприємства.

У сучасних умовах важливою складовою оцінки ефективності системи управління витратами є врахування принципів сталого розвитку та соціальної відповідальності бізнесу. Підприємства все більше орієнтуються на енергоефективність, екологізацію виробництва, раціональне використання ресурсів та скорочення негативного впливу на навколишнє середовище [4]. У зв'язку з цим ефективність системи управління витратами визначається не лише економічними результатами, а й соціальними та екологічними ефектами.

Отже, оцінка ефективності системи управління витратами є важливим елементом забезпечення результативної діяльності підприємства. Основними особливостями такого оцінювання є комплексний підхід, використання системи кількісних і якісних показників, орієнтація на стратегічні цілі підприємства, застосування сучасних цифрових технологій та врахування принципів сталого розвитку. Ефективна система управління витратами дозволяє підприємству забезпечити раціональне використання ресурсів, підвищити конкурентоспроможність та досягти стабільного економічного розвитку.

Список використаних джерел

1. Чернишова, Л. І., & Дженкова, А. С. (2014). Особливості формування системи управління витратами на вітчизняних підприємствах. *Інноваційна економіка*, (3), 61-68.
2. Волкова, М. В. (2013). Система управління витратами промислового підприємства. *Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі*, (3), 25-33.
3. Цимбалюк, Л. Г., Скригун, Н. П., & Антошкіна, Л. І. (2009). Формування та управління витратами виробництва.
4. Черняєва, О. О. (2017). Особливості формування системи управління витратами підприємства: теоретичний аспект. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Економічні науки*, (1 (52)), 96-104.